West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - I

SANSKRIT — GENERAL

Paper - I

(New Syllabus)

(For Casual Candidates)

Duration: 3 flours] [Full Marks: 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

উত্তর যথাসম্ভব নিজের ভাষায় লেখা বাঞ্চনীয়।

প্রান্তস্থ সংখ্যাগুলি পূর্ণমানের দ্যোতক।

Unit - I

| Marks : 10 |

a) Define and illustrate any three of the following metres: 3 x 2 = 6
নিম্নলিখিত যে কোন তিনটি ছন্দের লক্ষণসহ উদাহরণ দিন

स्रम्धरा, वंशस्थिवलम, द्रतिवलम्बितम, तोटकम, शिखरिणी।

b) Scan and define any two of the following metres:

 $2 \times 2 = 4$

নিম্নলিখিত যে কোন দুটির গণবিভাগপূর্বক ছন্দ নির্ণয় করুন

i) किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम्।

ii) मुक्तेषु रश्मिषु निरायतपूर्वकायाः।

iii) प्रत्यपितन्यास इवान्तरात्मा।

iv) अर्थो हि कन्या परकीय एव।

v) मो~~खे गिर्रि सव्यकरेण घृत्वा।~~

Unit - II

[Marks : 10]

2. a) Decline any five of the following :
নিম্নলিখিত যে কোন পাঁচটির শব্দরূপ নির্ণয় করুন

 $5 \times 1 = 5$

- i) नदी in प्रथमा द्विवचन
- iii) अस्मद् in पञ्चमी एकवचन
- v) मित in द्वितीया द्विवचन
- vii) स्वस in प्रथमा बहवचन

- 11) पित in षष्ठी एकवचन
- iv) चत्र् in सप्तमी बहवचन
- vi) आत्मन् in षष्ठी बहवचन
- viii) वध in पञ्चमी एकवचन।

b) Conjugate any five of the following: নিম্নলিখিত যে কোন পাঁচটির ধাতৃরূপ লিখুন

 $5 \times 1 = 5$

- स्वप् in लोट् 2nd person singular
- ii) दीव् in लट् 2nd person plural
- कृ in लृट् 1st person dual iii)
- রু in লাজ্ 2nd person singular
- हन् in लट् 3rd person plural v)
- vi) स्था in लट् 1st person plural
- vii) लभ् in लट् 3rd person singular
- viii) शास् in लङ् 1st person dual.

Unit - III

[Marks : 40]

3. Bring out the dramatic significance of the 5th act of Svapnavāsavadattam. 12 a) স্বপ্রবাসবদত্তম নাটকের পঞ্চমাঙ্কের নাটকীয় তাৎপর্য বিশ্লেষণ করুন।

OR / অথবা

Compare the characters of Padmavatī and Vāsavadattā. পদ্মবেতী ও বাসবদত্তার চরিত্তের তৃসনামূলক আলোচনা করুন।

OR / অথবা

Assess the role of Viduşaka as a friend of Udayana.

উদয়নের মিত্ররূপে বিদৃষকের ভূমিকার মূল্যায়ন করুন।

b) Translate into Bengali or English any one of the following:

নিম্নলিখিত যে কোন একটি বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন ऋज्वायतां च विरलां च नतोन्नतां च सप्तर्षिवंशकृटिलां च निवर्तनेषु । निर्मृच्यमानभुजगोदरनिर्मलस्य सीमामिवाम्बरतलस्य विभज्यमानाम्।।

OR / অথবা

खगा वासोपेताः सिललमवगादो मुनिजनः प्रदीप्तोऽग्निर्भाति प्रविचरति धूमो मुनिवनम्। परिभ्रष्टो दूराद् रविरिप च संक्षिप्तिकरणो रथं व्यावर्त्यासौ प्रविशति शनैरसाशिखरम।।

OR / অথবা

Write short notes on any two of the following: নিম্নলিখিত যে কোন দৃটির উপর সংক্ষিপ্ত টীকা লিখন:

 $2 \times 3 = 6$

i) राजगृहम्

ii) घोषवती iii) रुमण्वान

iv) लावाणकग्राम:।

4.

Explain any one of the following verses: 7 নিম্নলিখিত যে কোন একটি শ্লোকের ব্যাখ্যা করুন: पूर्वं त्वयाप्यभिमतं गतमेवमासीच्छलाघ्यं गमिष्यसि पूर्नावजयेन भूतः। कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छति भाग्यपङ्क्तिः।। गुणानां वा विशालानां सत्काराणां च नित्यशः। ii) कर्तारः सुलभाः लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः।। What was Sukanāsa's advice to Candrapīda? Why did he do so? 10 a) ত্তকনাস চন্দ্রাপীড়কে কি উপদেশ দিয়েছিলেন ? তিনি কেন উপদেশ দিয়েছিলেন ? OR / অথবা 'कादम्बरीरसज्ञानामाहारोऽपि न रोचते' — Justify this statement with reference to your prescribed text. `কাদঘরীরসজ্ঞানামাহারোহপি ন রোচতে' — এই উক্তির যথার্থতা পঠিতাংশ অবলম্বনে প্রতিপাদন ককুন। Translate into Bengali or English any one of the following passages: 5 b) নিম্নলিখিত যে কোন একটি অনুচ্ছেদ বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন मनसा देवताभ्यारोपण प्रतारणासद्भत-सम्भावनोपहताश्चान्तः प्रविष्टापर-भूज-द्वयमिवात्मबाह्युगलं सम्भावयन्ति । त्वगन्तरित-तृतीयलोचनं स्वललाटमाश्रङ्कन्ते । विदितवेदितव्यस्य अधीतसर्वशास्त्रस्य ते नाल्पमप्यपदेष्टव्यमस्ति। केवलञ्च निसर्गत एव ii) अभानभेद्यमरत्नालोकच्छेद्यमप्रदीपप्रभापनेयमितगहनं यौवन प्रभवम।

Unit – IV

| Marks : 15 |

5. a) Account for the case-endings in any six of the following underlined words: $6 \times 1 = 6$

নিম্নরেথ যে কোন ছয়টি পদের কারক-বিভক্তি নির্ণয় করুন

प्रासादात प्रेक्षते राजा। मनसा हरिं भजति। i) vi) युधिष्ठिर: श्रेष्ठतम: कुरुणाम्। कटे आस्ते शिशुः vii) ii) केशेषु चमरीं हन्ति। viii) मासम अधीतं व्याकरणम्। गोपो गां दुग्धं दोग्धी। अग्नये स्वाहा। iv) ix) रुदति पुत्रे माता जगाम। जलं पिपासुः।

b) Illustrate the uses of any two of the following:

বিশ্ললিখিত যে কোন দুটি, প্রয়োগের উদাহরণ দিন

i) अधिकरणे पञ्चमी।

ii) कर्मणि चत्र्यी।

iii) अङ्गविकारे तृतीया।

iv) तुमर्थाच्चभाववचनात्।

 $2 \times 1 = 2$ c) Join in Sandhi (any two): যে কোন দটির সন্ধি করুন : ii) विधः + राजते iv) उप + एधते। i) वि + छेद: iii) शक + अन्धः Disjoin the Sandhis (any three) $3 \times 1 = 3$ d) যে কোন তিনটির সন্ধিবিক্ষেদ করুন : i) हरीरम्य: ii) इत्यादि iii) सप्तिषः iv) पतंस्तरु: v) सीमन्तः vi) पतञ्जलि:। Unit - V

[Marks : 25]

6. Translate the following passage into Sanskrit:

10

নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদটি সংস্কৃতে অনুবাদ করুন

Iswar Chandra Vidyasagar was born in a poor Brahmin family in the village of Birsingha. But he was meritorious and painstaking from his very boyhood. His father brought him to Calcutta to give him education. In a short time he completed his education with great success.

ঈশ্বরচন্দ্র বিদ্যাসাগর বীরসিংহ গ্রামে এক দরিদ্র ব্রাহ্মণ পরিবারে জন্মগ্রহণ করেন। কিন্তু বাল্যকাল থেকেই তিনি ছিলেন মেধাবী ও কষ্ট-সহিষ্ণু। তাঁর পিতা শিক্ষাদানের জন্য তাঁকে কলিকাতায় নিয়ে আসেন। অল্প সময়ের মধ্যেই তিনি সাফল্যের সঙ্গে শিক্ষা সমাপ্ত করেন।

OR/ অথবা

In ancient time, there was in the country of Kalinga a city, Sobhabati by name. The city was ruled by Pradyumna, who was known for his great powers and strength. There in a certain part he set up a village called *Yajnasthala*, inhabited by many Brahmins. There lived Brahmins well versed in the Veda.

পুরাকালে কলিঙ্গ দেশে শোভাবতী নামে এক নগরী ছিল। ঐশ্বর্য ও বীর্যশালী প্রদান্তর নামে কোনো এক রাজা সেই নগরী শাসন করতেন। সেখানে কোন এক জায়গায় তিনি 'যজ্ঞস্থল' নামে ব্রাহ্মণ অধ্যুষিত কোন এক গ্রাম প্রতিষ্ঠা করেন। সেখানে বেদজ্ঞ ব্রাহ্মণেরা বাস করতেন।

7. Read the following passage and answer the questions given below in Sanskrit : নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদটি পড়ে প্রদন্ত প্রশান্তলির সংস্কৃতে উত্তর দিন

अस्ति श्रीपर्वतमध्ये ब्रह्मपुरारब्यं नगरम्। तत्र शैलशिखरे घण्टाकर्णो नाम राक्षसः प्रतिवसित इति जनप्रवादः। एकदा घण्टामादाय पलायमानः कश्चित् चौरः व्याघ्रेण व्यापादितः। तत्पाणिपतिता घण्टा वानरैः प्राप्ता। ते वानरास्तां घण्टामनुक्षणं वादयन्ति। ततो नगरजनैः मनुष्यः खादितः दृष्टः, प्रतिक्षणं घण्टारवश्च श्रूयते। अनन्तरं "घण्टाकर्णः कृपितो मनुष्यान् खादित घण्टाञ्च वादयित" इत्युक्त्वा जनाः सर्वे नगरात् पलाविताः।

01.1.416	वन्दावानाः कृतवता वर्षुव्याम् खादाता वन्दान्य वादवाता	- इत्युक्तका भागाः सम्य गगरात् वरामकताः	
i) ō	कस्पिन् पूर्वते किं नगरमासीत् ?		2
,	कः आसीत् जनप्रवादः ?		2
/	चौरस्य किमभवत् ?		3
iv) 3	वानराः किमकुर्वन् ?		3
v) -	नगरजनाः किमकुर्वन् ?		5